

УДК 339.13: 338.45
JEL F14, Q13

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/meu.2024.52.0.5224>

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ГРАВЦІВ НА РИНКУ ПРЯНОЦІВ ТА ПРЯНОГО ПЕРЦЮ В УКРАЇНІ В ПЕРЕДВОЄННИЙ ПЕРІОД

Сергій Ковшик

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
|03051, м. Київ, проспект Берестейський, 54/1
email: into-ukr@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-8794-5168>

Анотація. В статті проведено аналіз основних гравців на ринку пряноців, зокрема пряного перцю в Україні, в передвоєнний період. Встановлено групи продуктів на ринку пряноців, що були домінантними та займали найбільшу питому вагу в структурі експорту цієї групи товарів. Наведено основні країни постачальники пряноців в Україну за окремими кодами товарної групи згідно українського класифікатора товарів зовнішньо-економічної діяльності, встановлено структуру договорів згідно умов поставок та типи контрактів, за якими здійснювався імпорт. Наведено підприємства-лідери з імпорту в межах окремих товарних груп пряного перцю. На базі кореляційної моделі проведено факторний аналіз формування ціни перцю пряного при його імпорті, проаналізовано фактори, які прямо чи опосередковано можуть вплинути на формування ціни.

Ключові слова: ринок, пряноці, спеції, приправи, пряний перець, український класифікатор товарів ЗЕД, логістика.

Постановка проблеми. Ринок пряноців за останні роки можна класифікувати ключовим словом: невизначеність. Війна між цивілізаційним світом у вигляді України та росією ще триває, ціни на енергоносії в ЄС і Україні досі високі, процентні ставки продовжують зростати, спостерігається інфляція. Світовий обсяг виробництва основних пряноців також не стабільний через негативні погодні умови, а внутрішнє споживання пряноців в Україні за останній рік скоротилось. Позитиву на ринку додають лише вже нові встановлені логістичні маршрути, які утворилися за останній рік. Тому стає очевидно, що на фоні загальної ситуації на ринку пряноців в Україні доцільно розвивати торговельне підприємництво з урахуванням світових викликів та тенденції.

В цілому, ринок пряноців в Україні можна вважати специфічним на якому представлені понад 100 товарів імпортного походження. За останні передвоєнні роки (до 24.02.2022 р.) цей ринок значно розширився і на ньому з'явилися продукти українських виробників. В окремих публікаціях експерти ринку відзначали, що виробництво та реалізація прямих трав – одна з невикористаних можливостей в Україні [1]. При цьому, за офіційними статистичними даними, перед війною ринок спецій та пряноців в Україні досягнув обсягу близько 130 млн. доларів, а експорт українських спецій становив майже 10 млн. доларів. Основними споживачами українських

прянощів на той час стали Індія, Шрі-Ланка, Грузія та Німеччина і прогнозувалось стабільне збільшення обсягу ринку на рівні 2-3% [2]. Проте ситуацію та тенденцію розвитку ринку було змінено з початком військової агресії у лютому 2022 року. Стало очевидним, що ринок прянощів в Україні набуває зовсім інших характеристик, які торговельне підприємництво має враховувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна теорія розвитку підприємництва базується на працях закордонних та вітчизняних вчених, таких як Шумпетера Й., Хайека Ф, Рікардо Д., Сміта А., Друкера П., Варналій З., Васіної Г., Верховодової Л., Воротиної Л., Кантільйона Р., Козоріз М., Кузьміна О., Павлова В., та інших. В той же час дослідженнями ефективності торговельного підприємництва на ринку прянощів та спецій займались переважно закордонні вчені. Серед них варто відмітити Броделя Ф., Бланка С., Хемплінга І., Макміллана Г., Четрі А., Лагардера А., Веркіса П. та інших. Також значної уваги заслуговують праці, присвячені торговельному підприємництву на світовому ринку спецій, які можуть бути корисними для подальшого дослідження, зокрема: «Spice: The History of a Temptation» (автор Джек Терговер); «The Taste of Conquest: The Rise and Fall of the Three Great Cities of Spice» (автор Майкл Крістіан); «The Spice Route: A History» (автор Джон Кіефер); «Spices and Civilizations» (автор Фред Копленд); «The Saffron Tales: Recipes from the Persian Kitchen» (автор Ясмін Карим).

Нажаль, вітчизняні науковці замало приділяють увагу розвитку ринку прянощів в Україні. Тому серед великого різноманіття ринкових досліджень та підприємницьких ідей можна відзначити але не великі публікації за цим напрямом таких науковців як Іванишина К. та Рубанка К. Разом з цим існують платні аналітичні дослідження ринку [3], які постійно пропонуються на комерційній основі.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження основних гравців на ринку прянощів в Україні, зокрема ринку перцю як спеції у перед воєнний період (2021 рік).

Методи дослідження. У вирішенні поставлених завдань щодо дослідження основних гравців на ринку прянощів в Україні було використано наступні методи: групування та систематизації – для узагальнення діяльності основних гравців на ринку прянощів за окремими групами товарів, абстрактно-логічний, аналізу та синтезу – для формування проміжних та загальних висновків, метод візуалізації – для відображення статистичних даних і даних досліджень, кореляційний метод – для дослідження впливу окремих факторів на формування ціни перцю при його імпорті в Україну.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні нараховується біля 25 оптових, а також 300-х роздрібних операторів та суб'єктів підприємництва, які працюють на ринку прянощів. Зокрема, це компанії ДП «Кондитерська корпорація РОШЕН», мале приватне підприємство фірма «Ямуна», приватне підприємство «СПС», ТОВ «Компанія «ІНТО Україна», ТОВ «Продсервіс», ТОВ «Любисток», ТОВ «ВЕСТ ФУД ІНВЕСТ», ПП «Flavoring&Additives», ТОВ «ЕДЕМ ФУД» та інші.

Основними товарними групами на ринку прянощів в Україні, про що вже зазначалось в інших публікаціях [4, 5, 6], згідно українського класифікатору товарів ЗЕД [7], на сьогодні є:

код 0712 - овочі сушені, цілі, нарізані шматками, скибками, подрібнені чи у вигляді порошку, але без будь-якої подальшої обробки;

код 0904 - перець роду *Piper*; плоди роду *Capsicum* або роду *Pimenta*, сушене, подрібнені або мелені;

код 0906 - кориця та квіти коричневого дерева;

код 0907 - гвоздика (цілі плоди, квітки та квітконіжки);

код 0908 - горіх мускатний, маціс і кардамон;

код 0909 - насіння анісу, бодяну, фенхелю, коріандру, кумину, кмину; ягоди ялівцю;
код 0910 - Імбир, шафран, турмерик (куркума), чебрець, лаврове листя, фенугрек та інші прянощі.

Напередодні повномасштабного вторгнення до України ринок прянощів за обсягами імпорту становив біля 14113 тонн, а найбільші обсяги завезень припадали на пряний перець (код 0904), імбир, шафран, турмерик (куркума), чебрець, лаврове листя, фенугрек (код 0910) та овочі сушені (код 0712) (табл.1 та рис. 1).

Таблиця 1

Обсяги імпорту прянощів в Україну в 2021 році, тонн

По кодах товарних груп	Місяці												Разом
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
0712	202,7	188,9	280,5	374,3	396,4	245,4	266,6	253,9	228,0	342,8	333,9	246,0	3 359,5
0904	463,3	397,9	402,2	316,7	453,7	470,8	329,1	502,9	429,5	402,5	363,5	418,8	4 951,0
0906	1,3	27,3	21,9	0,6	18,3	37,5	7,9	20,9	22,0	30,1	51,4	10,2	249,5
0907	0,0	10,0	2,0	14,6	0,0	6,4	0,1	4,3	2,0	0,0	0,0	1,0	40,4
0908	3,4	0,8	6,4	6,4	0,4	3,3	2,3	23,7	3,4	0,3	8,6	2,3	61,2
0909	46,5	87,6	97,9	44,0	86,5	64,7	10,4	58,0	52,6	31,6	51,3	63,9	695,1
0910	324,8	494,3	319,6	398,6	305,0	232,1	197,6	286,3	448,4	533,2	556,4	660,8	4 757,0
Разом	1 041,9	1 206,7	1 130,5	1 155,2	1 260,4	1 060,3	814,0	1 150,1	1 185,9	1 340,5	1 365,1	1 403,0	14 113,7

Джерело: складено автором

Як видно з наведено інформативної графіки у 2021 році найбільша частка на ринку прянощів припадала на перець пряний (більше ніж 35 %) та велику групу товарів по коду 0910 (більше 33 %).

Рис. 1. Структура імпорту прянощів в Україну в 2021 році

Джерело: побудовано автором

Третіми за обсягами завезень прянощів в Україну були сушені овочі – біля 24 %. Частка всіх інших прянощів разом, які завозились в Україну, не перевищувала 7,5%, а динаміка завезення прянощів по місяцях в межах товарних груп дещо відрізнялась (рис.2).

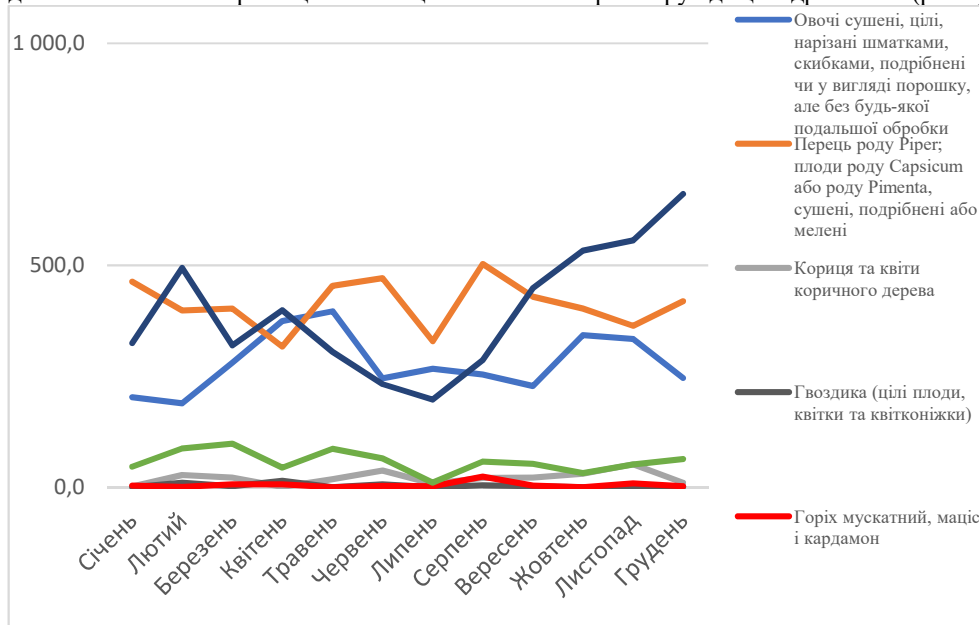

Рис. 2. Динаміка імпорту прянощів в Україну в 2021 році, тон

Джерело: побудовано автором

Аналогічно сезонність виробництва впливала і на мінімальні обсяги завезення влітку такої групи товарів як імбир, шафран, турмерик (куркума), чебрець, лаврове листя, фенугрек (код 0910).

Зокрема, аналіз динаміки імпорту прянощів по місяцях в 2021 році вказує на те, що окремі товарні групи завозились в Україну рівномірно, а деякі зі значними коливаннями. В цілому, найбільші обсяги імпорту спостерігались в останні місяці року, а найменші – в літні. Також спостерігались пікові завезення: гвоздика – на весні, кориця – листопад, горіх мускатний, маїс і кардамон – в кінці літа, на початку осені, що пов'язано з природо-кліматичними особливостями їх виробництва та логістики.

Якщо розглянути імпорт прянощів у 2021 році у грошовому еквіваленті, ситуація виглядатиме наступним чином (табл. 2).

Так, у 2021 році найбільша частка на ринку прянощів знову належала пряному перцю (43 %), а сукупна вартість прянощів по групах товарів 0910 та 0712 становила по 24 % в структурі грошового імпорту прянощів. Частка всіх інших прянощів разом, які завозились в Україну, становила в межах 9% за їх митною вартістю. Разом з цим, доцільно відмітити, що динаміка завезення прянощів у грошовому еквіваленті по місяцях дещо відрізняється від динаміки фізичних обсягів (рис.3.). Зокрема, по групі товарів 0904 (перець) спостерігається постійне помісячне зростання імпорту за митною вартістю з окремими спадаючими коливаннями в квітні, липні та грудні. Подібну ситуацію мали і по групах товарах 0712 та 0910, по яких найменші цінові обсяги спостерігаються влітку, а найвищі – в кінці досліджуваного року. По інших групах товарів прянощів ситуація є рівномірною.

Таблиця 2

Обсяги імпорту прянощів в Україну в 2021 році, тис. грн. (за митною вартістю)

По кодах товарних груп	Місяці												Разом
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
0712	11 536	13 896	21 592	25 318	26 099	16 674	18 649	17 663	18 333	25 025	26 130	18 291	239 205
0904	30 507	33 502	27 363	26 172	38 827	43 286	32 348	39 105	35 555	40 729	33 309	48 024	428 727
0906	201	3 397	1 928	173	3 200	3 761	703	1 403	3 147	3 394	4 016	1 169	26 492
0907	0	1 366	399	2 775	10	847	54	716	331	0	4	383	6 886
0908	593	295	894	1 771	144	479	498	4 225	621	86	1 409	600	11 617
0909	2 192	3 525	4 556	1 916	3 998	2 621	902	2 438	2 017	2 728	5 432	3 579	35 904
0910	15 912	22 167	16 775	20 148	15 360	14 334	11 261	13 908	21 646	24 913	26 819	32 262	235 505
Разом	60 941	78 149	73 507	78 273	87 638	82 002	64 416	79 458	81 649	96 875	97 120	104 308	984 335

Джерело: складено автором

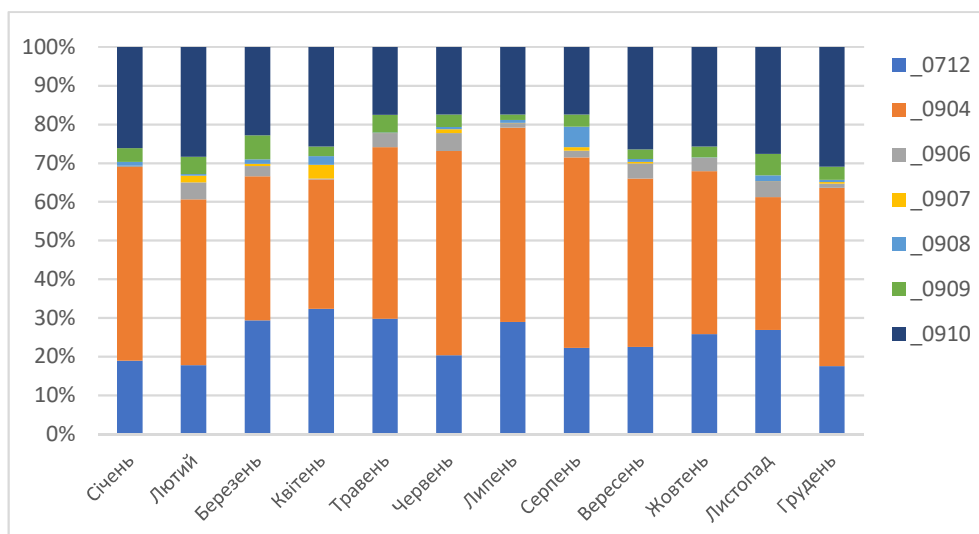

Рис. 3. Структура імпорту прянощів в Україну в 2021 році за митною вартістю в розрізі місяців, %

Джерело: побудовано автором

Враховуючи вищезазначене, проаналізуємо ситуацію по лідеру прянощів в Україні – пряному перцю, який завжди користується значним попитом і, як наслідок, займає найвищі позиції в структурі імпорту прянощів. Згідно українського класифікатору товарів ЗЕД (рис. 4) група товарів 0904 має основних 5 підкодів, які повністю розкривають товарну групу.

Для розуміння загальної ситуації по групі товарів 0904 проаналізовано обсяги імпорту по кожній підгрупі та розглянуто їх помісячну номенклатуру у фізичних та грошових еквівалентах (табл. 3). Дослідження вказують, що найбільшу частку в структурі імпорту по групі товарів 0904 у 2021 році займав перець роду *Piper*: неподроблений і немелений (904110000) – 56,1%. Другим за обсягами імпорту в грошовому еквіваленті був перець роду *Capsicum* та роду *Pimenta*: неподроблений і немелений (904220000) частка якого становила 31,2%.

0904	Перець роду Piper; плоди роду Capsicum або роду Pimenta, сушені, подрібнені або мелені:
[0904 1]	перець роду Piper:
0904 11 00 00	неподрібнений і немелений
0904 12 00 00	подрібнений чи мелений
[0904 2]	плоди роду Capsicum або роду Pimenta:
0904 21	сушені, неподрібнені і немелені:
0904 21 10 00	перець солодкий (Capsicum annuum)
0904 21 90 00	інші
0904 22 00 00	подрібнені або мелені

Рис. 4. Склад товарної групи 0940 Перець роду Piper; плоди роду Capsicum або роду Pimenta згідно Української класифікації товарів ЗЕД

Джерело: побудовано автором за [7]

Таблиця 3

Обсяги імпорту перцю пряного в Україну в 2021 році

По кодах товарних груп	Місяці												Разом
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
Обсяги в натуральному виразі, тони													
904110000	251,2	245,4	100,0	140,3	180,6	264,9	173,1	251,3	174,2	176,6	111,4	274,6	2343,7
904120000	17,8	3,8	30,8	63,2	3,5	26,3	7,3	108,0	62,1	9,5	10,9	6,8	349,9
904211000	0,0	0,8	0,6	1,2	0,1	0,1	1,0	1,3	0,1	0,2	0,4	0,2	6,0
904219000	0,1	22,8	18,8	41,3	44,0	40,1	4,1	0,9	28,3	25,3	20,7	39,2	285,6
904220000	194,1	125,0	252,0	70,7	225,5	139,4	143,7	141,5	164,8	190,8	220,1	98,0	1965,8
Разом	463,3	397,9	402,2	316,7	453,7	470,8	329,1	502,9	429,5	402,5	363,5	418,8	4951,0
Обсяги в грошовому виразі, тис. грн. (за митною вартістю)													
904110000	19 862	20 745	8 360	13 852	18 234	28 300	19 872	24 849	18 418	21 254	13 373	33 251	240 370
904120000	567	692	1 968	2 626	576	1 606	691	2 849	1 682	1 964	1 985	996	18 201
904211000	0,0	562	218	850	12	40	617	822	12	31	48	22	3 236
904219000	42	1 790	1 798	4 088	4 397	4 369	673	405	4 065	2 167	4 053	5 424	33 271
904220000	10 036	9 713	15 019	4 757	15 609	8 971	10 494	10 181	11 377	15 313	13 849	8 331	133 649
Разом	30 507	33 502	27 363	26 172	38 827	43 286	32 348	39 105	35 555	40 729	33 309	48 028	428 727

Джерело: побудовано автором

Для кращого розуміння ситуації на ринку, а також розуміння ціноутворення на цей вид продукції, розглянемо види контрактів, за якими завозився перець в Україну (табл. 4 та рис.5).

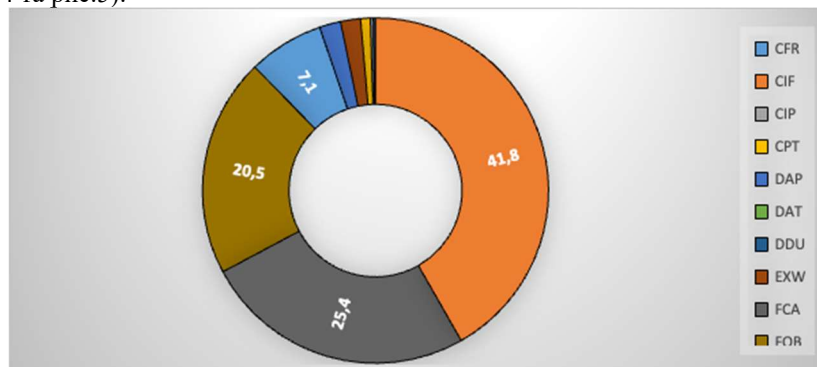

Рис. 5. Структура договорів (умови поставки) при імпорті перцю в Україну, 2021 рік

Джерело: побудовано автором

Таблиця 4

Обсяги імпорту перцю пряного в Україну в 2021 році за видами контрактів

По кодах товарных груп	Умови поставки										РАЗОМ
	EXW	FCA	CPT	CIP	FOB	CIF	CFR	DAP	DAT	DDU	
За фактичною вагою, тон											
904110000	6,5	365,7	0,3	1,4	380,3	1441,8	145,0	2,7	0,1		2343,7
904120000	16,4	58,2	0,2	0,7	5,4	266,7		0,5		1,7	349,9
904211000	0,1		0,6	1,6		3,7					6,0
904219000	0,1	144,0	1,0	0,6	54,0	39,8	46,0				285,6
904220000	34,2	284,8	222,5	2,4	548,5	532,3	264,7	73,5		2,9	1965,8
Разом	57,3	852,7	224,6	6,7	988,2	2284,3	455,7	76,7	0,1	4,6	4951,0
За митною вартістю, тис.грн.											
904110000	2 190	44 197	77	118	39 760	139 972	13 414	607	35		240 370
904120000	2 535	10 241	38	123	358	4 422		124		360	18 201
904211000	13	7	435	223		2 558					3 236
904219000	42	17 627	147	415	6 305	4 513	4 216			7	33 271
904220000	3 218	37 037	3 182	257	41 468	27 530	12 646	7 785		522	133 646
Разом	7 998	109 109	3 879	1 136	87 890	178 996	30 276	8 516	35	889	428 724

Джерело: побудовано автором

Таблиця 5

ТОП-15 країн-експортери перцю пряного в Україну в 2021р., кг

п.п.	Країна	Код товарної групи					Разом	Частка ринку, %
		904110000	904120000	904211000	904219000	904220000		
1	В'єтнам	1 463 800	21 242	-	-	-	1 485 042	29,99
2	Китай	-	5 000	-	5 251	1 125 595	1 135 846	22,94
3	Бразилія	772 836	20 618	-	-	2 700	796 155	16,08
4	Індія	11 373	126 949	4 210	15 237	261 669	419 438	8,47
5	Узбекистан	-	-	7	-	362 000	362 007	7,31
6	Іспанія		33 725	100	-	191 208	225 034	4,55
7	Мексика	122	86	-	165 912	4 089	170 209	3,44
8	Шрі-Ланка	105	140 029	-	-	-	140 134	2,83
9	Гватемала	-	-	-	99 019	620	99 639	2,01
10	Мадагаскар	73 153	-	-	-	-	73 153	1,48
11	Індонезія	15 114	25	-	-	-	15 139	0,31
12	ЄС	500	-	1 660	3	9 954	12 117	0,24
13	Туреччина	32	193	-	-	3 604	3 828	0,08
14	Південна Африка	3 084	0	-	-	26	3 110	0,06
15	Чехія	799	574	-	-	910	2 283	0,05
16	інші (16-43 країни в рейтингу)	2 794	1 483	0	183	3 378	7 838	0,16
	РАЗОМ	2 343 711	349 925	5 977	285 605	1 965 755	4 950 972	100,0

Джерело: побудовано автором

Основними видами контрактів у 2021 році були CIF, на які припадає 41,8% контрактів, FCA – 25,4 %, FOB – 20,5%, CFR – 7,1%. Інші види контрактів становлять 5,2 % у загальній структурі контрактів. Очевидно, що вибір контракту залежав від

країни походження перцю та інших логістичних факторів. Тому далі проаналізовано обсяги імпорту за країною походження (табл. 5).

Країнами лідерами з експорту перцю в Україні є В'єтнам та Китай, сумарна частка продукції яких на ринку становить більше ніж 52%. Досить вагомою є частка перцю з Бразилії (16%), а Індія є єдиною країною, яка постачає всі номенклатурні групи перцю до України (при частці 8,5%). В цілому ринок перцю в Україні у 2021 році був представлений продукцією з 43 країн світу.

Аналізуючи ринок пряного перцю в Україні слід відзначити, що у 2021 році 92 підприємства займалися його імпортом, а ТОП-20 підприємств-імпортерів виглядали наступним чином (табл. 6).

Таблиця 6

ТОП-20 імпортерів перцю пряного в Україну в 2021 році (за митною вартістю), грн.

п.п.	Вітчизняні підприємства-імпортери	ВСЬОГО	В тому числі за кодами товарних груп				
			904110000	904120000	904211000	904219000	904220000
1	ДП «Кондитерська корпорація РОШЕН»	72 526 605	65 838 242	1 829 617	0	4 858 746	0
2	ПП «СПС»	63 687 373	24 974 527	0	0	12 307 464	26 405 382
3	ПП «Ямуна»	51 828 183	47 847 647	0	0	0	3 980 536
4	ТОВ «ФЛАГМАН»	30 491 387	17 961 205	367 388	0	1 736 865	10 425 928
5	ТОВ «Каміс-Приправи»	17 875 041	4 027 124	1 591 690	0	512 484	11 743 743
6	ТОВ «Торговий дім «Любисток»	17 589 552	11 414 643	0	0	649 327	5 525 582
7	ТОВ «Елліс-Україна»	17 163 009	9 127 564	0	0	2 377 868	5 657 576
8	ТОВ «Компанія Інто Україна»	16 153 267	4 792 663	489 575	0	835 501	10 035 527
9	ТОВ «АМБРА ІМПЕКС»	15 048 251	12 623 852	0	0	0	2 424 398
10	ТОВ «БПС ІМПЕКС»	13 737 687	12 936 004	801 684	0	0	0
11	ПРАТ «ВОЛИНЬХОЛДІНГ»	13 724 282	0	1 285 133	0	0	12 439 149
12	ТОВ «ВІНМОСТ І К»	13 537 527	9 125 685	0	0	2 701 849	1 709 994
13	ТОВ «ТЕХНОКОМ»	8 828 032	0	4 232 689	0	0	4 595 343
14	ТОВ «БАЙЕРН ФОРМ»	7 400 658	4 350 914	173 745	0	2 625 973	250 025
15	ТОВ «УРУ»	6 352 531	0	0	0	0	6 352 531
16	ТОВ «МАСТЕР СПАЙС»	5 849 468	0	0	0	1 206 172	4 643 296
17	ДП «ЕКОТЕХНІКА-М»	5 419 593	2 183 650	0	0	1 721 350	1 514 592
18	ТОВ «ЛЕОСПАЙС»	5 365 095	4 694 396	0	0	542 735	127 963
19	ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна»	3 834 497	1 996 264	773 346	0	0	1 064 887
20	ТОВ «СПАЙС ЛЕНД»	3 271 178	65 218	1 680 479	0	0	1 525 482
	Інші (п.п.21-92)	39 044 060	6 410 361	4 975 935	3 235 667	1 194 742	23 227 354
	Загальний підсумок	428 727 274	240 369 960	18 201 283	3 235 667	33 271 078	133 649 287

Джерело: побудовано автором

Безперечними лідерами з імпорту перцю у 2021 році були ДП «Кондитерська корпорація РОШЕН», ПП «СПС» та ПП «Ямуна», які забезпечили обсяг імпорту на суму більше ніж 50 млн грн. кожен. Разом з цим ТОВ «ФЛАГМАН» імпортував різних перців на суму більше ніж 30 млн.грн, а підприємства ТОВ «Каміс-Приправи», ТОВ «Торговий дім «Любисток», ТОВ «Елліс-Україна», ТОВ «Компанія Інто Україна» - в межах 16-18 млн.грн. кожен. Доцільно відмітити, що в межах окремих кодів товарних груп перцю спостерігалася не однорідна структура імпорту. Тому досліджено обсяги завезення та середню ціну в межах кожної товарної групи.

Так, перець за кодом «904110000» у 2021 році в Україну завозили 42 підприємства, а лідерами були ДП «Кондитерська корпорація РОШЕН» та ПП «Ямуна» (табл. 7).

Таблиця 7

ТОП-10 імпортерів перцю пряного в Україну в 2021 році за кодом «904110000»

п.п.	Вітчизняні підприємства-імпортери	Вартість завезеного перцю, грн.	Кількість імпортних партій (операцій), к-сть	Середнє вартість перцю, USD/1кг*
1	ДП «Кондитерська корпорація РОШЕН»	65 838 242	37	3,35
2	ПП «Ямуна»	47 847 647	25	4,10
3	ПП «СПС»	24 974 527	10	4,83
4	ТОВ «ФЛАГМАН»	17 961 205	8	5,63
5	ТОВ «БПС ІМПЕКС»	12 936 004	5	3,67
6	ТОВ «АМБРА ІМПЕКС»	12 623 852	9	4,24
7	ТОВ «Торговий дім «Любисток»	11 414 643	5	3,63
8	ТОВ «Елпіс-Україна»	9 127 564	11	7,07
9	ТОВ «ВІНМОСТ І К»	9 125 685	4	3,49
10	ТОВ «Компанія Інто Україна»	4 792 663	7	9,58
	Інші (п.п 11-42)	23 727 928	247	16,06

* середній курс долара – 27,25 грн/\$

Джерело: побудовано автором

У 2021 році було здійснено 368 операцій з завезення перцю даної категорії, а ціна за 1 кг у основних імпортерів становила в межах від 3,35 до 9,58 \$/кг. При цьому ціна у не основних імпортерів була набагато вища, оскільки спостерігалась досить широка номенклатура товарів цієї групи. Так, за номенклатурною групою було завезено: перець стручковий неподрібнений і немелений; перець білий горошок роду *Piper*, сушений, неподрібнений і не мелений; перець горошком (роду *Piper nigrum*) цілий, неподрібнений, немелений, у мішках; перець зелений роду *Piper*, сушений, неподрібнений і немелений; перець Кайєнський; перець рожевий (Розе) роду *Piper*, сушений, неподрібнений і немелений; перець чорний довгий; прянощі - плоди перцю довгого індонезійського (*Piper Longum*) цілі, сушені; спеції: перець зелений горошком роду *Piper Nigrum L.* (недроблений, немелений); суміш з 4 перців горошком, у первинній упаковці; суміш п'яти перців (склад продукту: чорний перець, білий перець, запашний перець, зелений перець, рожевий перець); харчові приправи до страв у первинній упаковці (паперові пакетики): перець духмянний; чипотле (копчений червоний перець халапеньйо) та інші види продукції.

Аналогічна ситуація спостерігалась і при імпорті перцю за кодом «904120000», імпортерами якого стали 38 вітчизняних підприємств (табл. 8).

По цій категорії відбулось 212 завезень перцю, а ціна у ТОП підприємств-імпортерів коливалась в межах 0,35-9,23 \$/кг. Основними товарами номенклатурної групи були: органічний чорний перець мелений; перець мелений Чилі; перець роду *Piper* подрібнений чи мелений: перець білий мелений; перець роду *Piper* подрібнений: спеції в дозаторі перець чорний; перець роду *Piper*: перець Чорний мелений; перець роду *Piper*: стручковий перець роду *Capsicum* або пахучий перець роду *Pimenta*, сушені або подрібнені чи мелені, у первинній упаковці; перець чорний горошком, подрібнений; перець чорний колотий; перець чорний, гранульований; прянощі до м'ясних виробів, перець роду *Piper*; суміш з 5 перців, мелена, у первинній упаковці, склад: білий, чорний, зелений, запашний та рожевий перець; харчові приправи у порошку до страв у первинній упаковці: перець чорний грубого помолу; харчові приправи у порошку до страв у первинній упаковці: перець чорний та інші види продукції.

Таблиця 8

ТОП-10 імпортерів перцю пряного в Україну в 2021 році за кодом «904120000»

п.п.	Вітчизняні підприємства-імпортери	Вартість завезеного перцю, грн.	Кількість імпортованих партій (операцій), к-сть	Середня вартість перцю, USD/1кг*
1	ТОВ «ТЕХНОКОМ»	4 232 689	8	5,87
2	ДП «Кондитерська корпорація РОШЕН»	1 829 617	3	1,19
3	ТОВ «СПАЙС ЛЕНД»	1 680 478	12	5,54
4	ТОВ «Каміс-Приправи»	1 591 690	34	7,66
5	ПРАТ «ВОЛИНЬХОЛДІНГ»	1 285 132	6	6,44
6	СПІЛЬНЕ УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКЕ ТОВ «ЛАЙ-СПЕЦІЙ»	1 281 815	13	7,71
7	ТОВ «БПС ІМПЕКС»	801 683	3	0,40
8	ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна»	773 346	13	9,23
9	ТОВ «ЮНІСПРО»	741 482	2	0,35
10	ТОВ «Компанія Інто Україна»	489 575	1	0,92
	Інші (п.п 11-38)	3 493 771	117	9,81

* середній курс долара – 27,25 грн/\$

Джерело: побудовано автором

Найменш популярною групою перців є товари за кодом «904211000», які в Україні представлені сухим червоним стручковим перцем роду *Capsicum*, органічним перцем паприкою висушеною, подрібненою на шматки, перцем стручковим солодким, у первинній упаковці та перцем солодким *Capsicum Annuum* (перець подрібнений, копчений, солодкий у вигляді порошку). Всього у 2021 році було 23 операції з завезення цієї продукції, а операторами стали лише 6 вітчизняних підприємств (табл. 9).

Таблиця 9

ТОП-6 імпортерів перцю пряного в Україну в 2021 році за кодом «904211000»

п.п.	Вітчизняні підприємства-імпортери	Вартість завезеного перцю, грн.	Кількість імпортованих партій (операцій), к-сть	Середня вартість перцю, USD/1кг*
1	ТОВ «ВІНСПЕЦЕКСІМ»	2 955 518	6	26,32
2	ТОВ «ГАСТРОНОМ»	232 199	13	5,15
3	ФОП Фурсова Людмила Миколаївна	27 985	1	25,74
4	ТОВ «ЕЛЬФУД»	12 941	1	4,74
5	ТОВ «ХЕЛСІ ТРАДІШН»	4 159	1	22,49
6	ТОВ «ТС Плюс»	2 864	1	35,04

* середній курс долара – 27,25 грн/\$

Джерело: побудовано автором

Наступні 2 підгрупи перцю є досить популярними в Україні та користуються попитом. Проте слід відзначити, що номенклатура за кодом «904219000» істотно поступаєтьсь номенклатурі товару за кодом «904220000» яка, серед іншого, є найбільшою в групі перцю пряного. Так, перець за кодом «904219000» завозили 22 підприємства які здійснили 78 відповідних операцій (табл. 10).

Завозили пахучий перець роду *Pimenta*; перець духмянний (пахучий) горошком роду *Pimenta* (недроблений, немелений), неочищений, нефасований; приправа: плоди роду *Samsicum* або роду *Pimenta*, сушені суміші; прянощі для харчової промисловості; сушений червоний перець Чилі, гострий, не мелений, цілий, призначений для використання в харчовій промисловості та інші види продукції.

Таблиця 10

ТОП-10 імпортерів перцю пряного в Україну в 2021 році за кодом «904219000»

п.п.	Вітчизняні підприємства-імпортери	Вартість завезеного перцю, грн.	Кількість імпортних партій (операцій), к-сть	Середня вартість перцю, USD/1кг*
1	ПП «СПС»	12 307 464	5	4,47
2	ДП «Кондитерська корпорація РОШЕН»	4 858 746	5	4,56
3	ТОВ «ВІНМОСТ І К»	2 701 849	1	4,95
4	ТОВ «БАЙЕРН ФОРМ»	2 625 973	3	4,64
5	ТОВ «Елпіс-Україна»	2 377 868	3	4,47
6	ТОВ «ФЛАГМАН»	1 736 865	2	2,50
7	ДП «ЕКОТЕХНІКА-М»	1 721 350	2	5,21
8	ТОВ «МАСТЕР СПАЙС»	1 206 172	1	7,70
9	ПП «ВКФ "МОСТ"»	1 051 456	3	17,93
10	ТОВ «Компанія Інто Україна»	835 501	3	4,24
	Інші (п.п 11-22)	1 847 832	50	19,97

* середній курс долара – 27,25 грн/\$

Джерело: побудовано автором

Щодо завезення перцю за кодом «904220000» у 2021 році цим займалися 71 підприємство, а загальне кількість імпортних операцій становила 644 (табл. 11).

Таблиця 11

ТОП-10 імпортерів перцю пряного в Україну в 2021 році за кодом «904220000»

п.п.	Вітчизняні підприємства-імпортери	Вартість завезеного перцю, грн.	Кількість імпортних партій (операцій), к-сть	Середня вартість перцю, USD/1кг*
1	ПП «СПС»	26 405 382	21	3,78
2	ПРАТ «ВОЛИНЬХОЛДІНГ»	12 439 149	24	12,11
3	ТОВ «Каміс-Приправи»	11 743 743	77	6,62
4	ТОВ «ФЛАГМАН»	10 425 928	17	2,43
5	ТОВ «Компанія Інто Україна»	10 035 527	13	2,60
6	ТОВ «УРУ»	6 352 531	5	3,36
7	ТОВ «Елпіс-Україна»	5 657 576	15	3,41
8	ТОВ «Торговий дім «Любисток»	5 525 82	8	2,47
9	ТОВ «МАСТЕР СПАЙС»	4 643 296	9	3,13
10	ТОВ «ТЕХНОКОМ»	4 595 343	49	10,19
	Інші (п.п 11-71)	35 825 231	406	10,16

* середній курс долара – 27,25 грн/\$

Джерело: побудовано автором

Основними номенклатурними позиціями стали: висушені мелені плоди стручкового перцю роду *Capsicum annuum*, без домішок інших інгредієнтів; паприка сушена зелена; паприка гостра, подрібнена; паприка копчена подрібнена; паприка мелена; паприка червона шматочками; пахучий перець роду *Pimenta*; перець духмянний мелений; перець запашний органічний; перець зелений халапено грубо мелений; перець стручковий роду *Capsicum*; прянощі до м'ясних виробів, перець роду *Pimenta*; перець духмянний мелений; червоний перець (Чилі) мелений; суміш з 5 видів перцю; харчові приправи у порошку до страв у первинній упаковці та інші види продукції. Як і в інших групах перців також спостерігається розбіжність в ціні закупівлі, що є логічним з урахуванням наведеного асортименту групи.

Враховуючи вищенаведене доцільно відзначити, що відсутня єдина ціна на групи перцю за кодами ЗЕД. Зрозуміло, що ціни формуються за межами України, оскільки пряний перець відноситься до глобальних товарів. Крім того присутня досить велика номенклатура, яка неоднозначно впливає на ціну. Проте є ряд факторів, які визначають формування ціни на пряний перець, до яких можна віднести обсяги закупівлі перцю, період закупівлі, вид контракту, віддаленість країн тощо. Для вивчення впливу цих факторів було побудовано економіко-математичну модель та досліджено їх вплив на ціну перцю, що імпортувався в Україну в 2021 році за кодом «904110000».

З врахуванням інших досліджень ринку [8] вихідна модель має наступний вигляд:

Y – ціна перцю, \$/кг. Було проаналізовано 368 операцій з імпорту перцю за цієї категорії. Виявлено, що є ціни, які істотно відрізняються від середніх (38 операцій), а обсяги імпорту становлять менше 2 кг. Тому для подальшого аналізу була встановлена вибірка у розмірі 330 спостережень, а гістограма розподілу має наступний вигляд (рис.10).

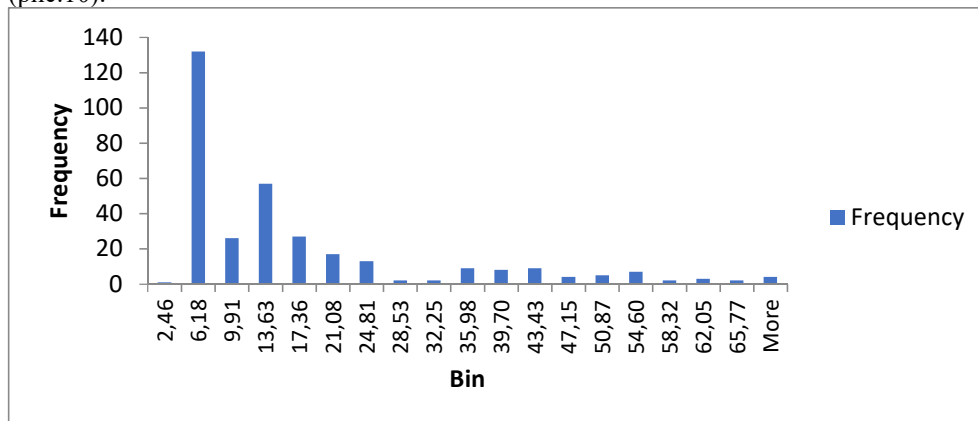

Рис. 6. Гістограма розподілу ціни перцю по коду «904110000», 2021 р.

Джерело: побудовано автором

XI – місяць базової поставки перцю. Було побудовано гіпотезу, що в місяці збору перцю, ціна може змінюватись і бути базовою протягом наступних місяців. Тому базові місяці було позначено «0», інші – «1». При цьому базовими місяцями збору врожаю стали: для В'єтнаму та його країн сусідів – травень, червень, липень; Індонезії – серпень, вересень, жовтень; Індії, Мадагаскару – грудень, січень, лютий; Бразилії, Мексики, – березень, квітень травень; Європи, США, Еквадору - серпень, вересень, жовтень; країн Африки - січень, лютий, березень.

X2 – країна походження. Основними країнами постачальниками перцю за цей період, які є основними з точки зору формування ціни, були В'єтнам, Бразилія, Мадагаскар, Індонезія та Індія, які в моделі набули базового значення «0», інші країни – «1».

X3 – умови поставки згідно системи договорів Інкотермс. За базовий варіант було обрано поставку EXW (встановлено ідентифікатор «0»), поставки FCA, CIP та CPT отримали значення «1», оскільки містять додаткові витрати, CIF, FOB та CFR – отримали «2», а DAT та DAP, як найдорожчі види поставок, отримали ідентифікатор «3».

X4 – тип контракту. Всі контракти поділяються на прямі та непрямі. З них прямі контакти становлять 72,7 % (ідентифікатор «0»), а непрямі – 27,3% (ідентифікатор «1»).

X5 – обсяг партії, в кг. Як зазначалось вище, партії менші 2 кг у вибірку не потрапили.

Після побудови кореляційної моделі за допомогою функції LINEST в Microsoft Excel було отримано наступну матрицю:

-0,0004048	-3,75375	-3,361910055	12,048428	0,87725341	19,85619
9,104E-05	1,639122	1,122761299	1,8351506	1,5951987	1,943176
0,352504	12,66233	#N/A	#N/A	#N/A	#N/A
35,277838	324	#N/A	#N/A	#N/A	#N/A
28281,291	51948,41	#N/A	#N/A	#N/A	#N/A

Відповідно до розрахунків R^2 становить 0,35, що є досить не високим параметром моделі. Проте при її побудові ми зазначали, що основна ціна формується на світовому ринку, а фактори, які ми будемо досліджувати не є основними. Тому враховуючи значення R^2 можна зазначити, що обрані фактори на 35 % формують ціну на прямий перець, що є досить не поганим результатом для моделі. Для виявлення значимості факторів для моделі розраховано t-критерій.

	a5	a4	a3	a2	a1	a0
t розрахункове	-4,4462695	-2,2901	-2,994323065	6,5653623	0,54993363	10,21842
t розрахункове	4,4462695	2,2901	2,994323065	6,5653623	0,54993363	10,21842
t критичне	1,9673128					

Згідно розрахунків, всі фактори, крім X1 (місяць базової поставки) є значимі для моделі. Крім цього F-розрахунковий (35,3) значно перевищує F- критичний (3,87), що вказує на адекватність моделі. Додатково модель перевірено на мультиколінеарність:

	X1	X2	X3	X4	X5
X1	1	-0,003951	-0,062838	0,007046	-0,082958
X2	-0,003951	1	-0,064672	-0,125805	-0,359560
X3	-0,062838	-0,064672	1	0,017159	0,541464
X4	0,007046	-0,125805	0,017159	1	0,257577
X5	-0,082958	-0,359560	0,541464	0,257577	1

Розрахунки вказують на її відсутність в моделі. Тому враховуючи якісні показники моделі, можна вважати її прийнятною для аналізу, а функція має вигляд:

$$Y = 19,86 + 0,88 * X1 + 12,04 * X2 - 3,36 X3 - 3,75 * X4 - 0,0004 * X5.$$

Крім того функція вказує на те, що:

- при закупівлі перцю в не базовий період збору врожаю ціна підвищується на 0,88 \$/кг в середньому по всіх групі товару. Таку тенденцію можна пояснити тим, що в періоди збору існують перехідні запаси, які впливають на базову ціну періоду. В цілому закономірно, що ціна після збору врожаю на цей продукт є дещо вища ніж під час його збору;

- при купівлі перцю в не базовій країні виробника його ціна стрімко зростає (на 12,04 \$/кг в середньому по всіх групі товару). Так, базовими країнами є В'єтнам, Бразилія, Мадагаскар, Індонезія та Індія, які забезпечують основні обсяги. В той же час інші країни пропонують перець іншого формату, який переважно є дорожчим (на що і зреагувала модель);

- при оформленні поставки по системі Інкотермс чим дорожча та складніша поставка - тим менша може бути ціна (на 3,36\$/кг в середньому по всіх групі товару). Так, при оформленні контрактів FCA, CIP та CPT ціна на перець в середньому буде нижчою ніж при контрагентах EXW (на 3,36\$/кг), при оформленні CIF, FOB та CFR – на 6,72 \$/кг по відношенню до EXW, при DAT та DAP – на 10,08 \$/кг. Таку ситуацію можна пояснити тим, що укладаючи більш складного та дорожчого виду контракту у порівнянні з EXW імпортер уникає інших важливих витрат, таких як додаткове перевезення, фрахт, страхування, митне очищення тощо;

- укладання непрямого контракту зменшує в середньому ціну на перець на 3,75 \$/кг у порівнянні з прямим контрактом. Вочевидь, що така ситуацію пояснюється аналогічно умовам поставки, коли при непрямих контрактах імпортер уникає додаткових витрат;

- при збільшенні обсягів поставок ціна знижується 0,0004 \$/кг, тобто 0,4 \$/т. Як наслідок, обсяги поставок істотно не впливають на формування ціни.

Додатково досліджено прямий вплив кожного фактору на ціну. Для цього було використано функцією CORREL. Результати мають наступний вигляд:

	X1	X2	X3	X4	X5
r =	0,0550831	0,439071	-0,33179866	-0,218754	-0,4997445

Розрахунки знову підтвердили тісний зв'язок кожного фактору з результативною ознакою (крім X1).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, проведене дослідження показало, що у 2021 році ринок прянощів в Україні був наповнений досить великим асортиментом, в тому числі і різними видами перцю пряного. Функціонували великі оптові, середні та дрібні імпортери прянощів, які співпрацювали з основними світовими виробниками. Ціна імпорту пряного перцю в 2021 році коливалась в досить великому діапазоні, оскільки завозились як стандартні асортименти групи від основних країн виробників так і унікальні види перців. Побудована економіко-математична модель підтвердила, що серед другорядних факторів, які формують імпорتنу ціну варто враховувати країну походження, умови поставки, умови контракту, а також обсяги імпорту. Подальші дослідження ринку перцю будуть спрямовані на дослідження зміни динаміки обсягів імпорту прянощів та перцю зокрема після 2022 року, тобто враховуватимуть фактор війни України з росією. Крім цього, окремі розрахунки сприятимуть ефективнішому функціонуванню підприємств імпортерів прянощів в Україні та впроваджувати світовий досвід в сфері логістики та створення хабів з реалізації прянощів.

1. Ринок прянощів в Україні – гектари невикористаних можливостей. URL: <https://www.seeds.org.ua/rinok-pryanoshhiv-v-ukra%D1%97ni-gektari-nevikoristanix-mozhlyvostej/> (дата звернення: 17.06.2024).
2. Виробництво спецій в Україні. URL: <https://tsvetaromat.com/virobnicztvo-speczij-v-ukrayini> (дата звернення: 10.10.2024).
3. Moerman H., Berisa A., Linden R., Farinaux M. Hofstede K. Catz market report spices / seeds / dehydrated vegetables. 2023 URL: <https://www.catz.nl/news/> (дата звернення: 09.11.2024).
4. Ковшик С.А. Ринок прянощів в Україні: рік в умовах воєнного стану. Агробізнес 2023: рік в умовах воєнного стану : 36. Всеукр. наук. конф. К.: КНЕУ, 2023. С. 93-96. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/80479196-8b4a-4b65-a9e4-daf2324fbf3c/content> (дата звернення: 16.11.2024).
5. Ковшик С. Логістичні зв'язки України на ринку прянощів. Економіка підприємства: теорія та практика. Enterprise economics: theory and practice : зб. матеріалів Х Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 10-11 жовт. 2024 р. К.: КНЕУ, 2024. С. 199-201. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/53e8a2d1-19bf-471f-9eb4-25cf32821216/content> (дата звернення: 16.11.2024).
6. Іванишина К. М., Рубанка К. В. Виробництво прянощів в Україні: об'єми та шляхи використання URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9c1d7914-576f-4e56-9adc-3ec58d571af3/content> (дата звернення: 17.11.2024).
7. Український класифікатор товарів ЗЕД. URL: https://qdpro.com.ua/uk/ukted_search/0904220000 (дата звернення: 17.11.2024).
8. Євган Ю. М. Аналіз ринку прянощів та приправ України. Юність науки – 2021: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства : зб. тез XI Міжнарод. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 25-26 берез. 2021 р.) : у 2-х ч. Ч. 1. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. С. 276-278. URL: <https://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/25653/%D0%84%D0%B2%D0%B3%D0%B0%D0%BD%20%D0%AE.%20%D0%9C..pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 19.01.2025).
9. Профіль компанії Catz International. URL: <https://www.catz.nl/about-our-company/company-profile/> (дата звернення: 19.11.2024).
10. Сергій Ковшик. Розвиток інноваційних логістичних хабів з реалізації прянощів: світовий досвід. «АГРОБІЗНЕС 2024: відповіді на нові виклики»: збірник Всеукраїнської наукової конференції К. : КНЕУ, 2024. С. 80-83. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/03dd5047-635a-4ca4-9060-abceae50546c/content> (дата звернення: 19.11.2024).

References

1. Rynok priyanoshchiv v Ukraini – hektary nevykorystanykh mozhlyvostei (2023). [The spice market in Ukraine – hectares of untapped opportunities]. Retrieved from: <https://www.seeds.org.ua/rinok-pryanoshhiv-v-ukra%D1%97ni-gektari-nevikoristanix-mozhlyvostej/> (accessed 17 June 2024) [in Ukrainian].
2. Vyrobnystvo spetsii v Ukraini (2023). [Spice production in Ukraine.] Retrieved from: <https://tsvetaromat.com/virobnicztvo-speczij-v-ukrayini> (accessed 10 October 2024) [in Ukrainian].
3. Moerman H. & Berisa A. & Linden R. & Farinaux M. & Hofstede K. (2023). Catz market report spices / seeds / dehydrated vegetables. Retrieved from: <https://www.catz.nl/news/> (accessed 09 November 2024).
4. Kovshyk S.A. (2023). Rynok priyanoshchiv v Ukraini: rik v umovakh voiennoho stanu [Spice market in Ukraine: a year under martial law] *Agribusiness 2023: a year under martial law*: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific Conference. K.: KNEU. P. 93-

96. Retrieved from: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/80479196-8b4a-4b65-a9e4-daf2324bf3c/content> (accessed 16 November 2024) [in Ukrainian].
5. Serhii Kovshyk. (2024). Lohistychni zviazky Ukrainy na rynku prianozhchiv [Logistical relations of Ukraine in the spice market]. *Enterprise economics: theory and practice*. K: KNEU. P. 199-201. Retrieved from: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/53e8a2d1-19bf-471f-9eb4-25cf32821216/content> (accessed 16 November 2024) [in Ukrainian].
6. Ivanyshyna K. M. & Rubanka K. V. (2024). Vyrobnystvo prianozhchiv v Ukraini: obimy ta shliakhy vykorystannia [Spice production in Ukraine: volumes and ways of use]. Retrieved from: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9c1d7914-576f-4e56-9adc-3ec58d571af3/content> (accessed 17 November 2024) [in Ukrainian].
7. Ukrainskyi klasyfikator tovariv ZED [Ukrainian classifier of goods of foreign economic activity]. Retrieved from: https://qdpro.com.ua/uk/uktzed_search/0904220000 (accessed 17 November 2024) [in Ukrainian].
8. Yevhan Yu. M. (2021). Analiz rynku prianozhchiv ta pryprav Ukrainy [Analysis of the spice and seasoning market in Ukraine] Youth of Science – 2021: socio-economic and humanitarian aspects of social development. Chernihiv: National University “Chernihiv Polytechnic”. P. 276-278. Retrieved from: <https://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/25653/%D0%84%D0%B2%D0%B3%D0%B0%D0%BD%20%D0%AE.%20%D0%9C..pdf?sequence=1&isAllowed=y> (accessed 19 November 2024) [in Ukrainian].
9. Profil kompanii Catz International. [Catz International Company Profile]. Retrieved from: <https://www.catz.nl/about-our-company/company-profile/> (accessed 19 November 2024).
10. Serhii Kovshyk. (2024). Rozvytok innovatsiynykh lohistychnykh khaviv z realizatsii prianozhchiv: svitovyi dosvid [Development of innovative logistics hubs for the sale of spices: world experience]. *AGRIBUSINESS 2024: answers to new challenges: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific Conference*. K.: KNEU. P. 80-83. Retrieved from: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/03dd5047-635a-4ca4-9060-a6ceae50546c/content> (accessed 19 November 2024) [in Ukrainian].

ANALYSIS OF THE MAIN PLAYERS IN THE SPICE AND PEPPER MARKET IN UKRAINE IN THE PRE-WAR PERIOD

Serhii Kovshyk

*Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,
03051, Kyiv, Beresteysky Avenue, 54/1
email: into-ukr@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-8794-5168>*

Abstract. The article analyses the main players in the spice market, particularly pepper as a spice in Ukraine, in the pre-war period. The product groups in the dominant spice market that occupied the largest share in the export structure of this group of goods are identified. The main countries supplying spices to Ukraine are listed by individual commodity group codes according to the Ukrainian classifier of goods of foreign economic activity, the structure of contracts according to the terms of supply and the types of contracts under which imports were carried out are identified. The leading enterprises in importing within individual commodity groups of pepper as a spice are listed. It was established that the leading countries in pepper exports to Ukraine are Vietnam and China, the total share of whose products in the market is more than 52%. The share of pepper from Brazil is quite significant, and India is

the only country that supplies all nomenclature groups of pepper to Ukraine. In general, the pepper market in Ukraine in 2021 was represented by products from 43 countries of the world. Based on the correlation model, a factor analysis of the price formation of hot pepper during its import was conducted, and factors that can directly or indirectly affect price formation were analyzed. The constructed economic and mathematical model confirmed that among the secondary factors that shape the import price, it is worth considering the country of origin, delivery terms, contract terms, as well as import volumes. The study found that the month of the base pepper supply (seasonality of procurement) does not significantly affect price formation. This trend can be explained by the fact that during the harvest periods there are transitional stocks that affect the base price of the period.

Keywords: market, spices, seasonings, pepper as a spice, Ukrainian classifier of goods, logistics.

Стаття надійшла до редколегії 19.11.2024

Прийнята до друку 25.11.2024